

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara , 24 Kânunsani , 1929

Sayı: 113

Rüyada Uçmak...

Herkesin başına geldiği için bunun neden olduğuna merak edenler pek çoktur. Dikkat edilirse bu uçuşlar şaşılacak derecede yeknesaktırlar: meselâ herhangi yüksek bir yerden bir uçuşuma doğru yavaş yavaş düşmek veyahut daha nadir olarak yerden havalanıp fezada birkavis resmettikten sonra tekrar yere inmek. Her iki uçuşta da sanki bir tay kadar hafifsiniz; ne uçmak, nede düşmekte hiç bir ceht ve sadme duymuyorsunuz.

Bu hadiseyi izah etmeğe çalışan faraziyeler az değildir. Bunlar içinde en esashları Bergson'un faraziyesiyle bunu bir daha tamamlamak isteyen Jacob M. Levy'nin «Journal de Psychologie» nin 15 teşrinievvel 1928 nüshasında teşrih ettiği faraziyedir.

İlk faraziyeyi «Brgson» namile neşrettiğim eserin «Ruya» bah-

sında bütün tafsilâtiyle görebilirsiniz. Bu faraziyenin hülâsası şudur: ruya, mantık ve muhakemizin en çok zaiflediği bir zamandır. Uyurken aldığımız cismanî ihsasları uykudaki şuurumuz mantikî ve hakikî bir surette tefsir edemez. Binaenaleyh ister istemez muhayyel bir takım tefsirlere öğretilir. Bu muhayyel rehberlik eden kuvvet dahi, uyanık iken tatmin edilmiş olan his ve arzularımızdır. Meselâ paraya hasret bir fakırın gözlerine uyurken bir projektörlü fener tutulsa kirpikleri arasından geçen sarı fener ziyalarını bir altın yağmuru ruyasına kalbetmesi çok muhtemeldir. Rüyada uçmaya gelince Brgson'un izahı şöyledir:

«Biraz uzanayım diye karyolaya yatmışsınızdır. Bu esnada ayaklarınızın artık yerde olmadığını biliyorsunuz. Derken, haberiniz olmadan daldınız; bir

şekerleme kestiriyorsunuz. Fakat uyumamak niyetiyle yattığınız için uyuduğunuzdan bihabersiniz. İçinizden ayağınızın yerden kesildiğini de kendi kendinize söylüyorsunuz; işte uçmak ruyanızı inkişaf ettiren bu kanâattır. Dikkat ediniz uçtuğunuzu hissederken kollarınızın bir kanat darbesiyle vücudunuzun havalandırarak sağa yahut sola doğru atıldığını zannedersiniz. Halbuki atıldığınızı zannettiğiniz taraf, tam üzerinde uyuduğunuz taraftır. Hemen derhal uyanınız, göreceksiniz ki uçmak için sarfettiğinizi sandığınız ceht kol, ve vücudunuzun yatağa yaptığı tazyik ihsasından ibarettir. Hakikî sebepler uykuda düşünülmediğine ve şuurda yalnız müphem bir yorgunluk ihsası kaldığına göre bu ihsas, artık pekâlâ uçmak cehdine haml olunabilir. Şimdi bu ceht vehminin ayaklarınızın yerde bulun-

Arap, Acem ve Türkler arasındaki şiir nevilerinden, nazım şekillerinden, şehname ve zafernamelerden, mensur kıssalardan, manzum hikâyelerden biraz bahsettikten sonra, Osmanlı devleti zamanında şiirin inkişafını ve muhtelif vadilerde yazan üstatları gösteriyor. Ona göre ilk devirde «Ahmedi Daî», ikincide «Zatî», üçüncüde «Bakî», dördüncüde «Nefî», beşincide «Nabî» altıncıda «Sünbülzade Vehbî», yedincide «Şeyh Galip», en maruf şairlerdir. «Hammer» bu izahatı müteakip Osmanlılar devrinde şiirin ne kadar mergup olduğu-

nu, hükümdarların şairlere iltifatlarını, hükümdarlar ve devlet ricali arasında şairlikle şöhret kazananları zikrediyor. En sonra, «Sultan Mahmut» ile Viyana büyük elçisi asakiri hassa feriki Fethî Paşa hakkında bazı medihler mevcuttur.

Bu günkü tetkikatımıza göre fevkalâde eksik ve hatalarla dolu olan bu mukaddimenin, yazıldığı zaman düşünülecek olursa, edebiyat tetkiklerine yeni başliyanlar için çok faydalı olduğu kanaatindeyiz. Oldukça mustalah bir lisanla, ismini söylemeğe lüzum görmeyecek kadar

mutavazı bir mütercim tarafından yapılan bu tercüme, bize, Avrupada memleketimize dair yapılan tetkikatın, daha dedelerimiz tarafından da az çok takip edilmekte olduğunu gösteriyor. Ecnebî lisanlarının İstanbulda pek az intişar ettiği bir sırada gösterilen bu gayret, ecnebî lisanlarına pek alâ vakıf oldukları halde bu cins ilmî tetkiklere karşı lâkayt kalan bu günkü hafitleri biraz intibaha davet etmelidir!

Prof. Dr.

KÖPRÜLÜ ZADE MEHMET
FUAT

madığı kanaatiyle de birleştğini düşünürseniz kendinizi gayet tabii olarak uçmaya cehteden bir ihsas içinde bulacak ve uçuğunuzu zannedeceksiniz».

Bu faraziye tamamlamak isteyen ikinci faraziye göre adalelerimiz uyanırken gergin ve mütakallis bir haldedir. Hiç çalışmayan adalelerimiz bile uyanırken bir parça olsun gergindirler. Uyanık bir adamın adaleleri hiç bir zaman bir ölü adalesi gibi gevşemez. Gerek ayakta ve gerek otururken muvazenemizi hep adalelerimizin gerginliğiyle temin ederiz. Başımızın dik durması bile ense adalelerimizin gerginliği sayesinde. Baştan aşağı otomatik ve gayrişuuri olan bu vaziyetimiz bize gayet tabii geldiğinin hiç farkında olmayız. Fakat uyku başlayınca adalelerimiz gevşemeğe, vaziyetimizdeki gergin muvazene bozulmağa başlar. En evvel gevşeyenler en zaif adalelerimiz olduğu içindir ki uyku bastırınca evvelâ göz kapaklarımız düşer; daha sonra baş ve nihayet bütün gövde öne düşmeye başlar. Artık ne kadar cehtetsek uyku ihtiyacının şiddeti nisbetinde bu düşmeler tekrür eder.

Şimdi yatağında uyumak isteyen bir adamı müşahede altına aldım: adam, yatağa uzandıktan sonra vücuduna en rahat gelecek vaziyeti buluncaya kadar sağ ve soluna bir kaç kerre dönecektir. Bütün bu hareketlerin gayesi, azadan hiç birini adalelerin himmetiyle durmağa mühtaç bırakmamaktır. (Bütün bu hareketler bittabi gayrişuuri ve insiyaki bir surette olmaktadır). Bu vaziyet bir kere bulunduktan sonra, araya başka bir mani girmedikçe, adam rahatcacık uyuyacaktır. Şimdi bu adamın her hangi bir sebeple rahatsız bir vaziyette yatup uyuduğunu

farzedelim. Vaziyeti öyle ki uykuda bir müddet sonra ya sırtı üzerine veya yüzükoyun düşmeğe mecbur bir vaziyettedir; yahut ta farzedelim ki uykuya dalarken kol veya bacağın ancak adalelerin kuvvetiyle duracak bir vaziyette bıraktı. Uyku bastırdıkça adalelerin kuvvet ve gerginliği kalmayacağından kol ve bacak gergin muvazenelerini kaybederek birer ölü uzuv gibi düşeceklerdir. Bu düşme şiddetli olursa adam birdenbire sıçrayıp uyanabilir. İlk uykularımızda arasıra vaki olan ra'seli uyanmalar işte bu sebeptendir. Halbuki muvazenenin böyle birdenbire ve şiddetli bir surette bozulması az vaki olur. Ekseriya vaki olan hafif ve tedrici düşmelerdir. Adalelerin cehtten kurtulması vücudun kendini bırakması ve rahatlaması hisleriyle birlikte olan bu tedrici düşmeler birde yorganın yumuşak buruşuklariyle temasa gelirse büsbütün tatlı bir hafiflik iktisap eder. Bu şeraitte adam birdenbire uyanacağına, bilâkis tatlı bir rahavet içinde yukardan aşağıya doğru bir tüy gibi uçmakta olduğunu zannedecektir. Her türlü cehtten kurtulmuş ve yatağa kemali istirahatla düşmek vücut parçalarının uyku şuurunda uyandıracağı hayal, zahmetli cehtlerden tamamıyla kurtulmuş bir vücudun yukarıdan aşağıya doğru tatlı uçmakta olmasıdır. Ekserisi yukarıdan aşağıya doğru olan ruyadaki uçmalar, ikinci faraziye göre işte bu suretle izah olunur. Aşağıdan yukarıya doğru uçuşma rüyaları nadirdir. Aynı faraziye, bir az zaif olmak üzere, bunları şöyle izah etmek istiyor: malumdur ki uyku daima bir şiddette olmaz. Adalelerin gerginlik ve gevşekliği uykunun şiddet ve hiffetine göre değişir. Uyku esnasında vücut veya etrafın rahatını bulmak üzere dikildikten

bir müddet sonra muvazenesini tekrar kaybederek düşmeleri muhtemeldi. İşte aşağıdan yukarıya uçmak rüyaları da bu sebepten olsalar gerek.

Burada deyeceksiniz ki rüyada uçmak büyüklerden çok çocuklarda neden oluyor ?

Aynı farziye bunu şöyle düşünüyor: büyüklerin uykuları birdenbire gelmediği ve yatağa uzandıkları zaman etlerini gevşetip rahat bir vaziyet almayı çocuklardan daha iyi bildikleri için uçuşma rüyaları enderdir. Çocuklar ise ekseriya uyku başkına oğradıktan mada adalelerini tamamıyla gevşetip rahat bir vaziyette uykuya dalmasını da bilmezler. Bu sebepten adalelerin bir çoğu uykuda gergin kalır. Çocukların uykuda sık sık ra'seler geçirmeleri gergin bir halde kalmış âza ve nevalinin birdenbire gevşeyip düşmelerinden ileri gelir.

Fazla olarak adale gerginliği çocukların uykularında büyüklere nisbetle çok fazla mahfuz kalmaktadır. Çocukların oyuncak ve bebeklerini sık sık kucaklamış bir halde uyumaları bu hakikatı teyit etmektedir. Bir de çocuklarda uyku içinde dahi adalelerin yeniden gerginleşip tekrar gevşemeleri büyüklere nispetle çok daha fazla ve sık vaki olmaktadır. İşte bu farklar yüzünden çocuklar büyüklerden daha çok uçuşma rüyaları görür.

Burada deyeceksiniz ki bu vücut düşmeleri pek kısa bir zamanda olur. Halbuki ruyadaki uçmalar uzun da sürebiliyor. Bu suale verilecek cevap şudur: Ruya zamanı uyanıklık zamanına benzemez. Uyanık zamanın gün ve ayları ruyanın bir lâhzasında yaşanabilir.

MUSTAFA ŞEKİP